

ໂຄໂຣນາໄວຣັດ (Coronavirus) — ໂຄວິດ-19 (COVID-19)

ໂຄວິດ-19 (COVID-19) ແມ່ນຫຍັງ?

ໂຄວິດ-19 ແມ່ນພະຍາດທີ່ເກີດຈາກເຊື້ອໂຄໂຣນາໄວຣັດ ເຊິ່ງແມ່ນເຊື້ອໂລກທີ່ບໍ່ສາມາດເຫັນໄດ້ດ້ວຍຕາເປົ່າ. ເຊື້ອໂລກນີ້ສາມາດແຜ່ກະຈາຍລະຫວ່າງຜູ້ຄົນ. ໂຄວິດ-19 ກໍ່ໃຫ້ເກີດອາການຄ້າຍກັບໄຂ້ຫວັດ ເຊັ່ນ: ໄອແຫງ, ຫາຍໃຈຍາກ, ຄົງຮ້ອນ, ອອນເພຍ ແລະ ປວດເມື່ອຍຕາມຮ່າງກາຍ. ໂຄວິດ-19 ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ລະບົບຫາຍໃຈ. ໃນຂະນະທີ່ການຕິດເຊື້ອສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ເປັນອັນຕະລາຍ, ມັນສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດປອດອັກເສບ (Pneumonia) ແລະ ສາມາດເປັນອັນຕະລາຍເຖິງຊີວິດໃນກໍລະນີທີ່ຮຸນແຮງ.

ການແຜ່ກະຈາຍຂອງເຊື້ອໂຄໂຣນາໄວຣັດ

ໂຄໂຣນາໄວຣັດ ສາມາດເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍຂອງທ່ານຜ່ານທາງ ປາກ, ດັງ ແລະ ຕາ ເມື່ອຄົນທີ່ຕິດເຊື້ອ ຫາຍໃຈ, ໄອ, ຫຼື ຈາມໃສ່ທ່ານ ຫຼື ໃສ່ພື້ນຜິວທີ່ທ່ານຈັບຕ້ອງ, ເຊິ່ງທ່ານໄດ້ຈັບຕ້ອງ ຕາ, ດັງ ຫຼື ປາກ ຂອງທ່ານຕໍ່ມາ. ຄົນສ່ວນໃຫຍ່ຈະຮູ້ສຶກບໍ່ສະບາຍ ປະມານ 5 ມື້ ຫຼັງຈາກເຂົາໄດ້ຕິດເຊື້ອພະຍາດ, ແຕ່ ໂຄໂຣນາໄວຣັດ ສາມາດອາໄສຢູ່ໃນ ຮ່າງຂອງຄົນເຮົາໄດ້ເປັນເວລາ 2 ເຖິງ 14 ມື້ກ່ອນທີ່ອາການຈະປາກົດຕົວ. **ສໍາລັບບາງຄົນ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ເດັກນ້ອຍ, ສາມາດຕິດພະຍາດ ແຕ່ບໍ່ມີອາການບໍ່ສະບາຍ. ເພາະສະນັ້ນ, ຄົນເຮົາສາມາດທີ່ຈະມີ ໂຄໂຣນາໄວຣັດ ແຕ່ບໍ່ຮູ້ຕົວ, ແລະ ຖ່າຍທອດເຊື້ອໄວຣັດນີ້ໃຫ້ກັບຜູ້ອື່ນ.** ໂຄໂຣນາໄວຣັດ ສາມາດອາໄສຢູ່ເທິງພື້ນຜິວ ແລະ ສິ່ງຂອງ ໄດ້ເປັນຢ່າງໜ້ອຍ 3 ມື້, ແລະ ເປັນໄປໄດ້ວ່າ ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ. ມັນສາມາດຖືກຖ່າຍທອດໄດ້ຢ່າງງ່າຍດາຍຜ່ານການສໍາພັດ

ໃຜທີ່ສາມາດຕິດເຊື້ອໂຄໂຣນາໄວຣັດ?

ໃຜກໍ່ສາມາດຕິດເຊື້ອໂຄໂຣນາໄວຣັດ. ຖ້າຫາກທ່ານຕິດເຊື້ອ ແລະ ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວ, ເປີເຊັນທີ່ທ່ານສາມາດຕິດເຊື້ອ ໄດ້ອີກຄັ້ງຍັງບໍ່ທັນແນ່ນອນ. ຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ມີອາຍຸຫຼາຍກວ່າ 45 ປີ, ໂດຍສະເພາະຜູ້ສູງອາຍຸ, ແລະ ຄົນທີ່ມີພະຍາດຢູ່ແລ້ວ, ໂດຍສະເພາະພະຍາດທາງລະບົບຫາຍໃຈ ແລະ ລະບົບພູມຕ້ານທານທີ່ອ່ອນແອ, ແມ່ນມີຄວາມສູງສູງຕໍ່ການຕິດເຊື້ອໂຄໂຣນາໄວຣັດ ແລະ ປະສົບກັບຜົນກະທົບທີ່ຮຸນແຮງ.

ວິທີປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອໂຄໂຣນາໄວຣັດ

ໃນປັດຈຸບັນຍັງບໍ່ມີຢາວັກຊີນ ຫຼື ຢາສະເພາະສໍາລັບການປິ່ນປົວໂຄໂຣນາໄວຣັດ. ໂຄໂຣນາໄວຣັດບໍ່ສາມາດຖືກກໍາຈັດດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອ ຫຼື ຢາພື້ນບານ ໄດ້. ເຮົາສາມາດປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອໂຄໂຣນາໄວຣັດໄດ້ຜ່ານການຫຼີກລ້ຽງການສໍາພັດນໍາມັນ ແລະ ອະນາໄມເລື້ອຍໆເພື່ອຜັນການຂ້າພະຍາດ.

- ລ້າງມືຂອງທ່ານຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີດ້ວຍ ສະບູ ແລະ ນໍ້າ ຫຼື ໃຊ້ເຈວລ້າງມືທີ່ມີສ່ວນປະສົມຂອງເຫຼົ້າ
  - » ພື້ນລ້າງມືດ້ວຍສະບູ ແລະ ນໍ້າເປັນເວລາ 20 ວິນາທີ, ໂດຍໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າ ໄດ້ຂັດຖູກ້ອງເລັບມື ແລະ ທົວຝາມື, ຂໍ້ມື ແລະ ແຂນ.
  - » ຄວນລ້າງມືເວລາເມື່ອເຮືອນ, ຫຼັງຈາກໃຊ້ທ້ອງນໍ້າ, ກ່ອນຮັບປະທານອາຫານ, ແລະ ຫຼັງຈາກໄອ, ຈາມ ຫຼື ສິ່ງຂີ້ມູກ.
  - » ຫຼີກລ້ຽງການຈັບໜ້າຂອງທ່ານກ່ອນລ້າງມື.
- ວິທີທໍາຄວາມສະອາດພື້ນຜິວຕ່າງໆ (ເຊັ່ນ: ເຟນິເຈີ້, ລູກບິດປະຕູ ແລະ ອື່ນໆ) ທີ່ອາດມີເຊື້ອໂຄວິດຢູ່ດ້ວຍເຫຼົ້າ (ແອລກໍຮອລ) ຫຼື ນໍ້າຢາຂ້າເຊື້ອ:
  - » ແອລກໍຮອລ (Alcohol): ເຫຼົ້າໄອໂຊໂພຣ໌ພິລ (Isopropyl) 70% ສາມາດກໍາຈັດເຊື້ອ ໂຄວິດ-19 ໄດ້ຢ່າງມີປະສິດຕິພາບ. ຄວນໃຊ້ທໍາຄວາມສະອາດພື້ນຜິວເຟນິເຈີ້ເຊັ່ນ: ໂຕະ, ຕັງ, ລູກບິດປະຕູ ແລະ ອຸປະກອນທົ່ວໄປ. ເຫຼົ້າທີ່ມີຄວາມເຂັ້ມລະຫວ່າງ 50-70% ນັ້ນມີປະສິດຕິພາບຫຼາຍທີ່ສຸດ; ບໍ່ຄວນໃຊ້ເຫຼົ້າທີ່ມີຄວາມເຂັ້ມ 100% ເພາະມັນລະເທີຍໄວ ແລະ ສາມາດແຂ້ງຕົວເຊື້ອໂຄວິດ,

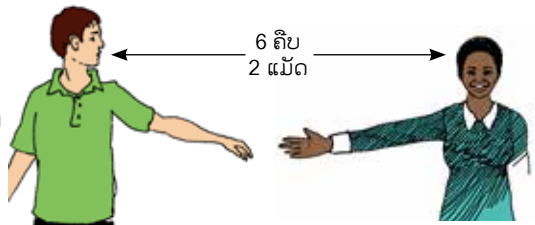
ປ້ອງກັນມັນຈາກຢາຂ້າເຊື້ອພາຍນອກ. ຫາກວ່າທ່ານມີເຫຼົ້າທີ່ມີຄວາມເຂັ້ມ 100% ຄວນປະສົມນໍ້າໃນອັດຕາສ່ວນນໍ້າສະອາດ1ຈອກ ແລະ ເຫຼົ້າ2ຈອກ. ຂັ້ນຕອນແລກໃຫ້ທໍາຄວາມສາອາດພື້ນຜິວດ້ວຍນໍ້າສະອາດ ແລະ ສະບູ, ຕໍ່ດ້ວຍສ່ວນປະສົມທີ່ໄດ້ຕຽມໄວ້, ຫຼັງຈາກນັ້ນໃຫ້ປ່ອຍໃຫ້ມັນແຫ້ງ.

- » ນໍ້າຢາຟອກ (Bleach): ນໍ້າຢາຟອກສ່ວນຫຼາຍຈະມີຄວາມເຂັ້ມ 5%. ໃຫ້ປະສົມນໍ້າຢາຟອກກັບນໍ້າເຢັນເພື່ອລົດຄວາມເຂັ້ມຂຶ້ນຂອງນໍ້າຢາ (ນໍ້າຮອນຈະໃຊ້ບໍ່ໄດ້ຜິນ). ສໍາລັບພື້ນເຮືອນຫຼືພື້ນຜິວທີ່ໃຫຍ່ແມ່ນໃຫ້ປະສົມ ນໍ້າຢາຟອກ 2 ຈອກ ກັບນໍ້າ 5 ແກລ້ອນ (19 ລິດ). ສໍາລັບການໃຊ້ຈໍານວນໜ້ອຍແມ່ນໃຫ້ປະສົມ ນໍ້າຢາຟອກ 3 ບ່ວງ ກັບ ນໍ້າ 4 ຈອກ. ຂັ້ນຕອນແລກໃຫ້ທໍາຄວາມສາອາດພື້ນຜິວດ້ວຍນໍ້າສະອາດ ແລະ ສະບູ, ຕໍ່ດ້ວຍສ່ວນປະສົມທີ່ໄດ້ຕຽມໄວ້, ຫຼັງຈາກນັ້ນໃຫ້ປ່ອຍໃຫ້ມັນແຫ້ງ.
- » ທໍາຄວາມສະອາດ ວັດຖຸທີ່ທ່ານໃຊ້ປະຈໍາວັນດ້ວຍຢາຂ້າເຊື້ອ.
- » ຊັກເຄື່ອງ ດ້ວຍຜົງຊັກຟອກ ແລະ ນໍ້າຮອນ. ຖ້າຫາກວ່າຈັກຊັກເຄື່ອງຂອງທ່ານ ສາມາດໝູນວຽນກ່ອນລ້າງ (Pre-Wash) ຄວນໃຊ້ມັນທຸກໆຄັ້ງຕອນຊັກເຄື່ອງ.

ຈໍາກັດການສໍາຜັດກັບຄົນອື່ນ

ຫາກທ່ານຄິດວ່າມີເຊື້ອໂຄໂຣນາໃນພື້ນທີ່ທີ່ທ່ານຢູ່, ກະລຸນາຢູ່ບ້ານ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງຜູ້ຄົນພາຍນອກ ນອກຈາກ ສະມາຊິກຄອບຄົວທີ່ຢູ່ໃນບ້ານນໍາກັນ. ສະມາຊິກທຸກຄົນໃນ ບ້ານຄວນຫຼີກລ້ຽງພົບປະກັບຜູ້ຄົນພາຍນອກ. ພະຍາຍາມ ຫຼີກລ້ຽງສະຖານທີ່ທີ່ແອອັດທີ່ທ່ານອາດຕ້ອງສໍາຜັດໄກ້ຊິດກັບຜູ້ຄົນ ແລະ ພື້ນຜິວທີ່ເປັນເປັນເຊິ່ງສາມາດເປັນຈຸດແຜ່ ກະຈາຍຂອງ ເຊື້ອໂຄໂຣນາ.

ນີ້ອາດຈະເປັນສິ່ງທີ່ຍາກທີ່ຈະເຮັດ ແລະ ຍາກຕໍ່ຈິດໃຈ ຂອງເຮົາ ແຕ່ການກີດກັນການກັກຕົວບໍ່ໄດ້ໝາຍເຖິງການຢູ່ແບບໂດດດ່ຽວ, ແບບບໍ່ສົນທະນາກັບໃຜ. ທ່ານສາມາດ ສົນທະນາກັບຄົນອື່ນ ຜ່ານໂທລະສັບ ຫຼື ຜ່ານຊ່ອງທາງອື່ນໄດ້. ຖ້າຫາກຈໍາເປັນຕ້ອງ ສົນທະນາແບບໜ້າຕໍ່ໜ້າແມ່ນໃຫ້ປະ ໄລຍະທາງປະມານ 2 ແມັດ.

ຖ້າຫາກທ່ານສຸຂະພາບດີ, ຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນໃນຊຸມຊົນທີ່ປ່ວຍ ຫຼື ອາດມີເຊື້ອໄວຣັສເນື່ອງຈາກອາຍຸໄວຊະລາ, ພິການ ແລະ ອື່ນໆໂດຍການກະກຽມວິທີລໍາລຽງສະບຽງອາຫານ, ນໍ້າດື່ມສະອາດ ແລະ ອຸປະກອນໃຊ້ຕ່າງໆໂດຍທີ່ ພວກເຂົາບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງອອກຈາກບ້ານ.

- **ເລື່ອງໜ້າກາກອານາໄມ.** ຄວນໃສ່ໜ້າກາກອານາໄມຖ້າຫາກທ່ານບໍ່ສະບາຍ, ຖ້າທ່ານແຂງແຮງສຸຂະພາບດີ ທ່ານບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງໃສ່ໜ້າກາກອານາໄມ. ຢ່າງໃດກໍດີ, ຖ້າຫາກທ່ານມີສຸຂະພາບດີ ແລະ ກໍາລັງດູແລຄົນໄຂ້ທີ່ອາດມີເຊື້ອໂຄໂຣນາ, ໜ້າກາກ N95 ປົກປ້ອງທ່ານຈາກເຊື້ອໄດ້ດີກວ່າໜ້າກາກອະນາໄມທົ່ວໄປ.
  - » ລ້າງມືດ້ວຍນໍ້າຢາລ້າງມືແອລກໍຮອລຫຼືນໍ້າສະອາດ ແລະ ສະບູ.
  - » ໃຫ້ຄຸມດັງ ແລະ ປາກຂອງທ່ານດ້ວຍໜ້າກາກອານາໄມ. ໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າບໍ່ມີຊ່ອງຫວ່າງລະຫວ່າງໜ້າຂອງທ່ານ ແລະ ໜ້າກາກອານາໄມ.
  - » ຫ້າມຈັບຕ້ອງໜ້າກາກໃນຂະນະທີ່ກໍາລັງສວມໃສ່
  - » ຄວນປ່ຽນໜ້າກາກເມື່ອມັນຊຸ່ມ.
  - » ບໍ່ຄວນນໍາໜ້າກາກທີ່ໃຊ້ແລ້ວມາໃຊ້ໃໝ່. ຖ້າຫາກຈໍາເປັນຕ້ອງນໍາໜ້າກາກ N95 ມາໃຊ້ໃໝ່, ຄວນເອົາໜ້າກາກໄປອົບໃນອຸນຫະພູມ 160°F (72°C) ເປັນເວລາ 30 ນາທີເພື່ອຂ້າເຊື້ອ.
  - » ໃຊ້ສາຍຮັດທາງຫຼັງຫົວຂອງທ່ານເພື່ອຖອດໜ້າກາກ (ຫ້າມຈັບຕ້ອງໜ້າກາກ), ຖິ້ມໜ້າກາກທັນທີ ໃນຖັງຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຖືກປິດໄວ້, ແລ້ວລ້າງມືຂອງທ່ານ.
  - » ມັນຈະເປັນການດີທີ່ສຸດຖ້າຫາກທ່ານບໍ່ໃຊ້ຜ້າຄຸມໜ້າຫຼືປາກແທນໜ້າກາກອານາໄມ. ເພາະຜ້າຈະເກີດຄວາມຊື່ນຈາກລົມຫາຍໃຈຂອງທ່ານ, ເຮັດໃຫ້ເຊື້ອໂລກຈາກພາຍນອກເຂົ້າໄປໃນໂຕທ່ານຜ່ານທາງລະບົບຫາຍໃຈໄດ້ງ່າຍຂຶ້ນ.
- **ຕິດຕາມສຸຂະພາບຂອງທ່ານ.** ຖ້າທ່ານຮູ້ສຶກເຈັບຄໍ, ຄໍແຫ້ງ, ຫາຍໃຈບໍ່ສະດວກ, ເຈັບປອດ ແລະ ຄົງຮ້ອນ ໃຫ້ທ່ານຕິດຕໍ່ທ່ານາຍໝໍ ຫຼື ເຈົ້າໜ້າທີ່ ສາທາລະນະດ້ານສຸກສຸຂະພາບທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອຄໍາແນະນໍາ. ອາການທີ່ຮ້າຍແຮງອັນຕະລາຍທີ່ສຸດຂອງໂຄວິດ-19 ແມ່ນການທີ່ເຮົາບໍ່ສາມາດຫາຍໃຈໄດ້ (Acute Respiratory Distress Syndrome — ARDS), ວິທີທີ່ຈະຮັກສາອາການທີ່ຮ້າຍແຮງນີ້ແມ່ນຈະຕ້ອງການອັອກຊີເຈັນ (Oxygen) ແລະ ເຄື່ອງຊ່ວຍຫາຍໃຈ ທີ່ຫາໄດ້ພຽງແຕ່ໃນໂຮງໝໍ ຫຼື ສະຖານທີ່ດູແລສຸຂະພາບ.